Iodocus, Erfordensis; Locatello, Boneto [DruckerIn]; Scoto, Ottaviano [DruckerIn]: Uocabularium iuris
Venedig, 30.V.1491 [GW M12669] [Sack 3717] Seite 5b

expensas aduersus mādatorē q̄tenus fines nō ē egressus
Si vero aliqd errogauerit vtiliter in eo non hꝫ mandati
iudiciū: sed tm̄ negocioꝝ gestoꝝ: ſm Mar. lꝫ Jo. ⁊ accur.
ꝯtra ꝓut legi. ⁊ no. insti. eo. ti. §. is q. ⁊. ff. e. l. sed ꝓculus. cū
l. se. in ꝑncipio. ⁊. C. de nego. gestis. l. fi. in glo. vlt. Si vero
mandauerim tibi: vt mihi fundū emeres: ēt si nōdū ꝑciū
solueris ages mecū mandati vt suscipiā obligationē q̄ te/
neris venditori. Nam ⁊ ego agere possum vt cedas mihi
actionē empti. ff. e. ti. l. si mandato meo. ꝑ rn̄so. Competit
ergo breuiter actio mādati directa ꝯ illū q mādatū susce
pit adimplēdū: cū ꝑ cogi nō posset ꝙ suscipet mandatuꝫ:
inq̄ꝫtū interfuit mandatoris factuꝫ fuisse qđ mandat̄. Et
rursus ipsi mandatario q mandatū suscepit cōpetit actio
mandati ꝯ̄ria ad ipensas si q̄s fecit rōne madati suscepti
si fines mandati nō excessit. sed si mandatū excessisset in
expensis factis: non repeteret ipsas per hꝯ actionem.

Actio negatoria. regre. s̄. actio ꝯfessoria.

Actio negociorū gestoꝝ duplex est. s. directa ⁊ ꝯ̄ria. vn̄
actio negociorum gesto. directa est qua agit dn̄s rei geste
ꝯ eū q negocia eius gessit vt administrationis rōneꝫ red
dat: vtputa si ego fui absens ⁊ negocia mea ceperunt esse
deserta ⁊ male se habebāt: tu hoc videns absq̄ꝫ mādato a
me recepto mei ꝯtēplatiōe ex amicitia quā ad me habes
gerebas negocia mea: mihi dat̄ hec actio negocioꝝ gesto
rū directa ad hoc vt reddas mihi rōnem administratio/
nis vt. ff. de nego. gest. l. ij. ⁊ instit. de ob. que ex quasi con.
na. §. ꝑmo. ⁊. §. sicut.

Actio negociorū gestorum ꝯtraria cōpetit illi qui sine
mandato se imiscuit alienis negocijs gerendis: aduersus
dn̄m negocioꝝ ad repetendū expēsas i negociorū gesta/
tione factas. Et veniunt oīa que expendit de suo necessa
rio vel vtiliter nō tn̄ voluptuose: ⁊ hec colligunt̄. ff. eo. ti/
tu. l. ij. cum ibi nota.

Actio de peculio peculiotenus cōpetit ei q cū filio fami
lias vel seruo peculiū habētibus ꝯ̄xit. ff. ꝙ cū eo. l. i. cū se.
Que post mortē filij vel serui ē ānalis nec nō post emāci
pationē manumissionē vel alienationē. ff. qn̄ actio de pe.
est anna. l. i. §. q̄ꝫdiu. vbi dicit̄. Quādiu filius vel seruus i
potestate est de peculio actio ꝑpetua est. post mortē autē
eius vel postq̄ꝫ emācipatꝰ manumissus alienatꝰ ve fuerit
tēporalis esse incipit. i. ānalis. ⁊ cōpetit hec actio aduer/
sus dn̄m vel patrē. vt no. ff. de pecu. l. i. §. v̄ba.

Actio noxalis ſm aço. dr̄ actio que nascit̄ vel orit̄ ex de
lictis seruoꝝ. ff. eo. ti. l. i. ⁊ insti. eo. ti. i ꝑn. Et dicit̄ noxalis
a noxia quod significat ipsum delictum: vel a noxa quod
dicitur ipse delinquens. vnde versus. Noxia delictū. de/
linquens noxa vocatur.

Actio pignoraticia directa cōpetit debitori ꝯ creditorē
insti. q. mo. re cōtra. obliga. §. fi. vel ꝯ eiꝰ tutorē vel cura/
torem si pignora acceperūt. ff. eo. ti. l. si solutū. §. fi. ⁊ hꝫ lo
cū soluto debito vel aliter satisfacto: quēadmodū voluit
creditor lꝫ nō sit solutū: vt si pignora alia data sunt credi
tori vt a ꝑmis recedat: vel fideiussores siue res alie: vel
ꝑcium vel etiā nuda ꝯuētio sine ꝑcio vel pacto. Quotiēs
enī vult creditor recedere a pignore videt̄ satisfactum si
vt ipse velit vel voluit cautū est. lꝫ i h̄ deceptꝰ sit sui faci/
litate ſm aço. vt. ff. eo. ti. l. si rē. §. emēs ⁊. l. necessarias. §. si
vnus. Per hanc ergo actionē debitor repetit expensas si
quas fecit in re pignorata obligata nisi eadē res sit ampla
⁊ ad modicū etiā fuerit alij pignorata q̄si in nullo captus
sit q pignora scđo loco accepit.

Actio pignoraticia cōtraria datur creditori ꝯ debitorē
⁊ datur ad multa. Si enī decipiatur a debitore vel ipsa re
vel eiꝰ ꝓposito: q2 obligauit rē alienā vel alij pig̊ratā. ff.
eo. ti. l. tutor. §. ꝯ̄ria. iūcta. l. si qs in pignore. §. fi. Et si debi/
tor malitiose versatus sit obligādo es vel stannū ꝓ auro
vel argento. ff. eo. ti. l. i. §. si qs. ⁊ in. §. ꝑalle. l. si qs i pignore
. ij. rn̄so. vel si obligauit seruū ꝓ quē damnū datū est: puta
furtū vel aliud hꝯ. ⁊ hoc si sciuit tenet̄ i solidū. i. in totuꝫ
secꝰ si ignorauit: q2 tūc liberabit̄ noxe deditione. s. dādo
seruuꝫ ꝓ noxa. Jn his competit hec actio ſm aço. ⁊ alios.
Hec ꝓbant̄. ff. eo. ti. l. si seruus pignori. Jtem ſm aço. agit
creditor actione pignoraticia si seruos pignoratos artifi/
cijs instruxit. si inceperāt in breui anq̄ꝫ pignorarent̄. vel
debitoris volūtate creditor eos istruxit. Sꝫ si nihil hoꝝ
intercessit: si qdē artificijs necessarijs eos istruxit ſꝫ aço.
erit actio ꝯ̄ria. ff. eo. ti. l. si seruus.

Actio aūt pignoraticia vtilis ſm pla. datur ei q ipigno/
rauit rē alienā sine ꝯsensu dn̄i: ⁊ postea dn̄s pig̊ris factꝰ
ē. ff. e. ti. l. rē alienā. ⁊. ff. de pig. l. i. §. i. ⁊. l. si ticio. cū sequēti
⁊ tam directa q̄ꝫ ista dant̄ ꝑncipali ⁊ suis heredibꝰ: ⁊ con
tra heredes creditoris. vt potest probari insti de perpe. ⁊
tem. act. §. nō aūt. iūcta. l. ex ꝯctu. ff. de acti. ⁊ obli. ⁊. l. i. §.
creditor. ⁊ institu. quib. mo. re. ꝯtra. obli. §. fi.

Actio ꝓ quā queritur an actor iurauerit: ſm quosdaꝫ
datur ei q cū peteret rē suā delato sibi iureiurādo ab ad/
uersario eā suā esse iurauit: Ab eo enī rē suā petit actione
in factū q iurauit suā esse. ff. de iureiur. l. nam postea. §. i.
⁊. §. se. Si v̄o rē suā sibi traditā postea amisit: ⁊ ille q de/
tulit iuramentū eā nactus sit aduersus eū publiciana cō
petit actio ex li. feu. de publi. act. l. eū q. §. petenti. vbi dr̄.
Si mihi petēti rē iuramentū detuleris iuraueroq̄ꝫ rem
meā esse cōpetit mihi publiciana aduersus te: tn̄ quomō
hoc debeat intelligi ibi no. plene: ⁊ solet iusiurandum re/
ferri ei q detulit. C. de re. cre. l. gn̄alr. §. oē. v̄. sꝫ iuramēto.

Actiones preiudiciales in rem esse dicuntur per quas
queritur: an quis liber sit: an libertus: ⁊ d partu agnoscē/
do. vt in. §. preiudiciales. insti. de actio. Sed illa per quaꝫ
queritur an aliquis sit liber: partim ciuilem causam obti
net: partim pretoriam. Ciuileꝫ auteꝫ ſm formā dominij
quia in ea directe agitur. Et pretoriam ſm formaꝫ ⁊ mo/
dum petendi quia tuum a teipso non ab alio petis posses/
sore. Cetere vero due formam capiunt ex pretoria iurisdi
tione. ⁊ in rem dicuntur esse ad instar actionum de serui/
tutibꝰ. quia in hac de iure patronatus i re: i illis d̄ ꝓprie/
tatis iure agitur. ⁊ preiudiciales dicuntur quia quēadmo
dum exceptiones actionibus opponūtur ⁊ an̄ ꝑmā qōnē
terminantur. Si aūt quare nō exceptiones sed actiones
dicantur quis querat: hanc causam accipiat: quia nō est
exceptio nisi sit actionis exclusio: he vero preiudiciales
nullam actionem excludunt sed non cōpetere dicuntur:
⁊ ideo actiones dicuntur ⁊ non exceptiones. verbi gratia
preiudiciales actiones pro tanto dici possunt ꝙ in ipsis
tractatur de magno preiudicio. vel quia questioni mote
preiudicant. vt agis cōtra me ⁊ aliquid petis. oppono tibi
questionem status dicēdo ꝙ es filius meus vel seruus i
potestate mea constitutus: aut libertus: ⁊ sic de consimi/
libus. Et preiudicabit actioni tue contra me mote. Sunt
⁊ alie in rem actiones in quibus non dicitur de dominio
sed de iure pignoris agitur vt seruiana: ⁊ quasi seruiana
de qbus require i loco suo.

Actio prescriptis verbis ex contractibus innominatis
descendit. vbi scilicet ciuilis causa subest sufficiens ad
actionem introducendam ⁊ cum negocium non cadit in
certum ⁊ speciale nomen cōtractus: nec causa huiusmodi
actionis exprimitur: cetere huiusmodi actiones exꝑmun
tur sic. do vt des. facio vt facias: do vt facias. facio vt des.
Ex quibus nascitur actio ꝓscriptis verbis nominata. al's
ciuilis. Quando mihi aliquid adest vel abest vel affutuꝝ
est: nec tibi adest nec affuturū est. aut mihi nō abest nec

http://dl.ub.uni-freiburg.de/diglit/erfordensis1491/0014
© Universitätsbibliothek Freiburg
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST